



Nieuwjaarswensch voor menschen zonder titel!

Ach, amice!

Iederen keer, dat ik uw blooten naam tegenkom, gevoel ik mij eenigszins gegeneerd.

Iedere maal dat gij mijn onbekleede van onder oogen krijgt, komen u toch tranen van schaamte in de oogen?

Onder de grooten van ons geslacht gelden wij toch onszelfen, zooals de markman zoo kernachtig rekende, voor niks dubbel niks?

Laat ons er in 1936 naar staan een graad te verwerven!

Ik weet een schóonen titel!

De titel candidaat.

De oude Romeinen kleedden zulk een jonkman in een witte toga, als wilden zij zeggen: Nog niet geoccupeerd. Als schreven zij in dat pure wit: Vól verlangen en vól verwachting!

Een hooger graad, een rijker titel begeer ik op aarde niet dan dien zuiveren candidatus, hij, die dingt naar een ambt!

In dat pure verlangen wil ik leven en sterven.

En ik weet geen wensch van meer inhoud voor menschen zonder, en ook voor menschen mól een titel, dan dat wij candidaten mogen zijn, dat 1936 een rijke plaats moge hebben in de rij onzer candidaatsjaren, dat wij verlangende en verwachende menschen mogen zijn!

In één der boeken van Haspels teekent hij ons een gezeten burger, een Rotterdamschen zakenman, die er is. Als hij eens op zijn kantoor zit en zijn aandacht wijdt aan de rekeningen die sluiten, aan zijn handel zonder handeling, hoort hij het pittige fluiten van een klein sleepbootje op de Maas, de stoom giert door de scheepsfluit: Open die brug! En dan slaakt die gezeten burger de verzuchting: Gelukkige kerel! Hij is er nog niet!

Moge dat van ons gezegd kunnen worden in ons nieuw arbeidsjaar: Hij is er nog niet! Hij is niet blijven staan bij schijnvinden, bij half-vinden, maar hij zoekt nog, hij jaagt naar het wit, hij is in spanning, hij is één trillende beweging van verwachten en haasten!

O, wat zijn wij arm als wij er zijn! Als wij er zijn op onze manier. Als wij de jaren aan elkander rijgen als kralen aan een snoer. Als wij in de rondte zwemmen als goudvissen in een kom!

Als wij in ons geestelijk leven, na de eerste liefde die van de weelde van het hopen vervuld was, gedaald zijn tot een zekeren modus, waarbij het nog niet mogelijk moet zijn om in den hemel te komen en dus, naar onze verdraaide opvatting: juist voldoende. Een modus, die wij met een veel misbruikt woord uit onze belijdenis een „klein beginsel“ noemen, maar die beter „een droevig einde“ mocht heeten! Laat ons candidaten zijn en veel verwachten van Hem, Die ons tot een volkomen verlossing geschonken is.

Als wij gekomen zijn tot een zekere modus van kerkelijk leven, vreemd aan allen hartstocht voor Sion. Als wij in een Jeruzalem gelooven, dat niet „nederdalende is uit den hemel, maar dat veilig is opgeborgen, weggesloten in den Hemel. Dan zitten wij zonder spanning, vreemd aan verwachting op de brokken. Wij hangen onze harp niet aan de wilgen, maar wij zingen een lied (niet des Héeren!), een vreemd lied in een vreemd land. Een Ode aan de puinhoop, in dezen trant:

O, lieve puinhoop, waarop ik zit,
Niets op aarde is mij zoo lief als dit!
Als ik uw verwoesting zie,
Kweelt mijn hart een melodie:
Voor u, lieve puinhoop!

Wij willen candidaten zijn in ons kerkelijk leven, die Israëls verlossing uit Sion verwachten! Candidaten ook op het terrein van staat en maatschappij.

Geen menschen die in een soort godsvrede, die geen vrede Gods is, leven met het bestaande. Die ons volk maar aitleveren aan de meerderheid. Maar die smachtend, trillend van verlangen over ons volk afbidden: de ontsluiting van het Verbond!

Laat ons zóó leven en zóó sterven, als God ons oproept. Voor mij begeer ik niet het stereotiepe „zacht en kalm“. Als mijn uurtje slaat, laat het mij dan vinden met gretig-grijpende handen: Van verre gezien, geloofd, omhelsd! Laat het mij vinden als een candidaat...

N. B.

zulk een overzicht van onschatbare waarde, wijl het in een kort bestek en zeer populair de resultaten geeft van een levensstudie. Ieder theoloog weet, hoe moeilijk het is, de inleidingsvragen van elk bijbelboek te beantwoorden. Hier krijgt men het resultaat van jarenlang onderzoek. Dezelfde auteur geeft vervolgens een verhandeling over „God geopenbaard in het vleesch“. Allerlei onderwerpen komen daarbij ter sprake; niet minder dan 46 paragrafen tellt dit deel (onderwerpen als: chronologische orde, geboortjaar, jaren van doop en kruisiging, driejarige omwandeling, mysterie, voorlooper, wonderbare geboorte, kennis van eigen persoon, doop, verzoeking, wonder te Kana, aanvankelijk optreden, bepaalde pericopen uit de evangeliën, zalving door Maria, rechtshandel voor pilatus, lijden en sterven). Daarachter een tabelarisch overzicht, waarin de verscheidene overeenkomstige plaatsen uit de evangeliën in verhouding tot elkander gerangschikt zijn. Hierna volgt een uitvoerige verhandeling over het leven van Paulus, nog steeds van Prof. Greijdanus. Dezelfde auteur geeft ook een verhandeling over de apocriefen van het Nieuwe Testament. Die apocriefen zijn, o.a. door de populaire uitgave van den vrijzinnigen Ds H. Bakels, weer meer in de belangstellingssfeer geraakt. Het is goed, dat Prof. Greijdanus thans een overzicht geeft.

Prof. Grosheide vervolgt hierna met een beknopt overzicht van de geschiedenis der Nederlandsche bijbelvertaling. Ook dit gedeelte verdient aller aandacht, nu de zaak der bijbelvertaling zelf weer algemeen naar voren gebracht wordt. Fijne illustraties van bijbeluitgaven uit vroeger eeuwen (van Maerlant, en uitgave van 1477, 1480, 1522, 1526, 1528, 1542, 1556, 1559, 1562, 1637) zijn hier opgenomen.

Tenslotte geeft Dr C. N. Impeta in alfabetische volgorde een beschrijving van bijbelsche personen. Daarna geeft dezelfde auteur, eveneens weer in alfabetische orde, een beschrijving van bijbelsche onderwerpen. Dit gedeelte herinnert dus wat de methode betreft, sterk aan de oude en gemakkelijke „bijbelgidsen“, die zowel in Nederland als in Engeland altijd de aandacht trokken.

Uitvoerige registers besluiten het gehele werk. Het geheel omvat 447 bladzijden in het bekende royale formaat.

Dat wij ook met dit deel erg blij zijn, behoeven wij niet meer te zeggen. Wij hebben dit werk reeds van bijzondere betekenis genoemd, en blijven bij deze meening. Juist omdat wij er zoo blij mee zijn, houden wij enkele opmerkingen, die op bepaalde punten misschien zin hebben zouden, achter. Wij zouden niet gaarne willen, dat daardoor onze blijdschap over het geheel minder sterk uitkwam. Wij bewonderen den uitgever, die het aandurfde, zulk een werk in het licht te geven, en meenen, dat de groote betekenis, die hij voor het gereformeerde leven heeft, en die in den loop der jaren gaandeweg is toegenomen, ook weer in dit grootsche werk duidelijk aan den dag treedt. Ons volk kan voor het levenswerk van den Heer J. H. Kok niet dankbaar genoeg zijn. K. S.

[De drukproeven van een voor dit nummer bestemd artikel van Dr O. Noordmans zijn vermoedelijk in het ongereede geraakt, waren bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet in ons bezit, waarom dit artikel tot onze spijt moest uitblijven. Uitg.]



Vrouw Jacob.

I.

Ina Boudier-Bakker: Vrouw Jacob. — P. N. van Kampen & Zoon, N. V., Amsterdam.

In haar lange schrijftersloopbaan heeft de roman van Ina Boudier-Bakker een voortschrijdende verandering ondergaan. Schreef zij in haar eersten tijd alleen psychologische romans, later ging ze meer naar de sociale richting over. Haar kleine boekje „De straat“ teekende reeds het leven in een heele rij van huizen van een klein Hollandsch stadje. Grootscher uitgewerkt werd de invloed van het geestelijk- en maatschappelijk leven, nu van de groote stad Amsterdam, op een heele familie, in den zeer omvangrijken roman: „De klopp op de deur“.

Nog wijder wordt de achtergrond in haar nieuwste werk „Vrouw Jacob“, waar de geschiedenis van bijna geheel West-Europa moet dienst doen, om het leven van één vrouw te belichten. Daardoor verbindt de schrijfster in dit boek als 't ware twee stroomingen: den historisch-socialen en den psychologischen roman. Want het boek is noch een zuivere historische roman, zooals we die kennen van haar 19de-eeuwsche voorgangster Mevr. Bosboom-Toussaint, noch een zuiver psychologische, zooals er in de laatste jaren zoovele verschenen.

De historische roman van de vorige eeuw wil een zoo getrouw mogelijk beeld geven van een vroegere periode uit de geschiedenis. Aan de hand van nauwkeurig bewerkte bronnen, wordt een beeld ontworpen, dat een zuivere afspiegeling wil

geven van het verleden. Het leven en de handelingen der optredende personen, worden beheerscht door het ingewikkelde gebeuren van den tijd. De dikwijls ouderwetsch getinte taal en de lange beschrijvingen van kleding en toestanden, moeten den lezer helpen zich geheel te verplaatsen in den beschreven tijd. Meestal zal er slechts één streven van vroeger sterk betoond worden, bij mevrouw Bosboom Toussaint b.v. het doordringen van de reformatie, om de hoofdpersonen te plaatsen in hun verhouding tegenover dat tijdsgebeuren.

Heel anders is de opvatting van den nieuwsten historischen roman. Het gaat hierin zelden over de geschiedenis om haar zelfs wil. Uit het verleden herschept de kunstenaar een persoon tot nieuw leven. Het resultaat is meer een uitgewerkte biographie, dan een eigenlijke roman. Zulk een viromance is wel opgediept uit historische gegevens, resultaat van diepgaande studie van een bepaalden tijd, maar de kunstenaar weet zijn figuur los te maken uit de perkamenten. Het stof der eeuwen wordt er afgeblazen en als een levend mensch, met al zijn kleine en groote hartstochten, zijn ware menscheijkheid, treedt de hoofdpersoon naar voren.

Zoo heeft Mevr. Boudier-Bakker willen leven hergeven aan de tragische figuur van Jacoba van Beieren. Zij moet worden een mensch als ieder ander, met een hart dat snakt naar geluk.

Maar om haar te laten zien, zooals ze was en werd, is het beschrijven van haar tijd noodzakelijk. Daarvoor bestudeerde de schrijfster nauwkeurig haar bronnen, en volgde die soms te nauwkeurig, zooals scherp veroordeelende kritiek haar verweel. Zonder goed te willen praten, wat hierin is af te keuren, lijkt het me zeer verklaarbaar, dat zij dit deed. Want juist het boek van Von Löher geeft een romantisch gelint beeld van Jacoba, waardoor het voor de historici van beroep een onbetrouwbare, doch voor een romanière een zeer aanlokkelijke bron werd. Deze moderne historische roman wil immers niet een zuiver historisch beeld ontwerpen, maar slechts het historische materiaal gebruiken om het reële leven van de hoofdpersoon geloofwaardiger te maken. Von Löhers beschouwing van Jacoba's leven komt het meest overeen met de visie van de schrijfster. Zij teekent Jacoba in haar liefdeleven en volgt ook hier ten deele den Duitscher, als zij haar heldin liefde laat opvatten voor Van Arkel, hoewel dit volgens Prof. Blok onhistorisch is. Dezelfde beschouwing gaf ook Albert Verwey, jaren geleden, in zijn lyrisch drama: Jacoba van Beieren, dat ook op bovengenoemde schrijver teruggaat.

Hoe jammer het ook is, dat de schrijfster voor enkele passages aanleiding gaf tot afkeurende kritiek, het doet niets af aan de waardeering die men kan hebben voor dit groote werk.

Jacobaleefde in een zeer onrustigen tijd — een kenteringstijd der Middeleeuwen. Strijd overal. In de kerk tusschen verschillende pausen — die te Constanz worden afgezet en vervangen door een derde. In Frankrijk, waar Engeland en Bourgondië trachten het oude rijk te deelen. In Holland, waar de keizer, Beieren, Brabant en Bourgondië en later Engeland de macht in handen willen hebben. Maar bovenal een tijd van strijd tusschen ondergaanden adel en opkomende steden. De verschuiving van economische en politieke betekenissen van den eersten- naar den derden stand vindt in onze landen zijn neerslag in de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten. Jacoba van Beieren, gravin van het ridderlijke Henegouwen, erfgename van een glorieuze ridder-traditie, zelf in het staal strijdende vrouw aan het hoofd van haar leger, is daarom reeds tot ondergang gedoemd, omdat ze strijdt voor een ondergaanden stand. Zij die zelf den strijd won leiden, wordt niet meer dan een pion die geschoven wordt. Gehuldigd en bezongen door al haar tijdgenooten, staat ze ten slotte alleen. Hopeloos is haar strijd en die van den hoogen adel tegen de groeiende macht der poorters. Na elke overwinning is het getal harer grooten verminderd.

In dit politieke spel speelt Jacoba dan haar eigen rol. Hier komt het beginsel van het nieuwe proza voor den dag. Telkens als de politieke kansen voor haar gunstig staan, wordt haar strijdbare arm verlamd door een liefdesconflict. In haar wanhopigen strijd om geluk voor haar naar liefde verlangend hart, ziet zij telkens de politieke gebeurtenissen haar in den weg treden. En om zich zelf, haar liefde en geliefde te handhaven, ziet ze de welvaart van haar landen in bloed en tranen ondergaan.

Van dit heele tragische gebeuren, de ondergang van den adel, en de opkomst der steden heeft Mevr. Boudier-Bakker den historischen samenhang zoo volledig mogelijk willen geven. En dat maakt het boek te vol. Er loopen te veel menschen op haar bladzijden rond. In beperking had zich de schrijfster beter als meesteres over het proza doen kennen.

Maar ondanks dit alles is dit boek zeer de moeite waard, alleen al om de historische zijde van het verhaal. Verschillende passages zijn met suggestieve kracht beschreven. Zijn betekenis moet het echter ontleenen aan de figuur van Vrouw Jacob, waarover later.

Gr.

H. S.